

EU-landbouwbeleid: vóór en ná 2013

De discussie over de Health Check is niet alleen een discussie over de aanpassingen in het EU-landbouwbeleid tot 2013. De uitkomsten zijn ook van cruciaal belang voor het EU-beleid na 2013. De Europese Commissie en minister Verburg zijn druk doende de marktbescherming af te breken. Maar er is een stroming in Europa waar de belangen van akkerbouwers in betere handen zijn. Wellicht moet de NAV zich meer richten tot landbouwministers in andere landen. In dit themakatern meer over het landbouwbeleid voor en na 2013.

De Europese landbouwministers spraken tijdens de Landbouwrapad op 21 januari voor het eerst uitgebreid over de 'Health Check'. Dit zijn de plannen voor de aanpassingen van het Europese Landbouwbeleid. De Europese Commissie presenteerde die plannen eind vorig jaar. Het ging om een eerste discussieronde waarin ieder land zijn mening en wensen kenbaar maakte. In maart hopen de ministers tot conclusies te komen en nog voor de zomer met wetgevingsvoorstellen. Het is de bedoeling dat er in december 2008 een akkoord ligt over de aanpassingen van het Europese Landbouwbeleid.

MEER MARKT

Nederland heeft bij monde van minister Verburg aangegeven, in grote lijnen tevreden te zijn met de voorstellen van de Europese

Commissie: meer markt, een gelijk economisch speelveld en meer aandacht voor landschap, natuur en milieu, voedselkwaliteit en voedselzekerheid en dierenwelzijn. Ook biedt de Health Check volgens de minister de mogelijkheid om de regels van het Europese Landbouwbeleid te vereenvoudigen en de administratieve lasten te verminderen. De Nederlandse minister heeft een antwoord op de vraag voor wie we produceren: voor de mond of motor, voor de tafel of de tank.

'De voorkeur ligt bij voedsel, dus produceren voor de mond en de tafel', aldus de minister. Onder aanvoering van Frankrijk bepleit een grote groep lidstaten dat het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) in de toekomst in alle gebieden van de Unie gehandhaafd dient te worden, dus nadrukkelijk ook in die gebieden waar landbouw onder minder gunstige omstandigheden plaatsvindt. Voedselzekerheid wordt in het kader van dit Europese landbouwmodel ook genoemd.

TWEE STROMINGEN

Onder de landbouwministers zien we dus

Eurocommissaris Fischer-Boel morrelet met overtuiging aan maatregelen die in de toekomst van cruciaal belang kunnen zijn voor akkerbouwers

twee stromingen. De ene stroming is die van het uithollen van het GLB. Minister Verburg en de Europese Commissie kiezen voor deze lijn. Het afschaffen van de melkquoting, het nu op nul zetten van zowel de braak als de invoerheffing op graan past in de liberaliseringsfilosofie. Het helemaal afschaffen van de braakregeling en invoerheffingen is een logische volgende stap. Het zal na 2013 het einde betekenen van de marktbescherming en akkerbouwers en melkveehouders zullen dan zijn overgeleverd aan de grillen van de wereldmarkt. De andere stroming waartoe onder meer Frankrijk kan worden gerekend, kiest voor het in de benen houden van het GLB. Deze stroming wil instrumenten behouden om sturend op te treden en bescherming te bieden tegen de grillen van de wereldmarkt.

MORRELEN

De huidige discussie over de Health Check kan ingrijpende gevolgen hebben voor het EU-landbouwbeleid na 2013. De gezondheidscheck wordt door minister Verburg en de Europese Commissie aangegrepen om nu te morrelen aan een aantal maatregelen, die als de zonnige jaren weer voorbij zijn, van cruciaal belang kunnen zijn. De discussie over de Health Check is daarmee niet alleen een discussie over het EU-landbouwbeleid tot 2013 maar zeker ook van cruciaal belang voor het EU-beleid na 2013. Als de paraplu nu wordt weggegooid, staan we na 2013 in de regen! Alle redenen om op onze hoede te zijn.

NAV

Hebben we een nieuw blijvend plateau in prijzen van akkerbouwproducten bereikt?

Het afgelopen jaar, terwijl maïsprijzen gevolgd door die van sojabonen en tarwe zijn gestegen tot hoogtes waar een aantal jaren geleden alleen van gedroomd werd, hebben we steeds meer gehoord over prijzen van landbouwproducten die een nieuw plateau bereiken.

Zo stond in de Kansas City Star onlangs een artikel onder de kop 'De tijden van goedkoop graan zijn, volgens experts, voorbij'. Eén van die experts: 'In het verleden werden prijsstijgingen veroorzaakt door tijdelijke aanbodverstoringen. Na een slechte oogst reageerden boeren op hogere prijzen van dat product door er het volgende seizoen meer van te zaaien en deden de prijs zo weer dalen. Maar de huidige stijging is anders. 'De expert levert drie bewijzen voor deze laatste stelling: Het eerste bewijs is de uitbreiding van de prijsstijging van maïs naar andere producten en het feit dat het meer dan een jaar geduurd heeft. Het tweede bewijs verbaast niemand: de toegenomen vraag naar maïs als de belangrijkste grondstof voor ethanolproductie, die door overheidssteun mogelijk gemaakt wordt. De groeiende middenklasse in Azië en Latijns-Amerika vormt het derde bewijs. De verwachting is dat een groeiende middenklasse in deze gebieden van een op granen gebaseerd dieet over zal stappen

Daryll Ray: Betekenen de huidige prijzen een 'nieuw plateau' of gewoon een tijdelijke piek die gevolgd zal worden door een nieuw dal?

naar een dieet met meer melk en vlees. Dat zal leiden tot de behoefte aan toenemende hoeveelheden granen en zaden als veevoer. Naar verwachting zal de VS profiteren van deze snelle stijging van de vraag naar bulkproducten als maïs en sojabonen.

Deze argumenten in het krantenartikel horen we van alle kanten: van boeren, beleidsmakers en landbouwjournalisten. Het artikel noteert één van de redenen waarom velen willen geloven in een 'nieuw plateau': 'Het vooruitzicht van een lange 'boom' betovert economen want de dalende reële prijzen van graan is lang de weinig genoemde motor achter de ontwikkeling van de wereldeconomie geweest. Dankzij de gestage verbetering van zaden, bemesting en mechanisatie is de productiviteit van boeren in het Westen en Azië zo ver vóór gebleven op de bevolkingsgroei dat maïsprijzen, gecorrigeerd voor inflatie, 75% en tarwe 69% daalden.'

Betekenen de huidige prijzen een 'nieuw plateau' of gewoon een tijdelijke piek die gevolgd zal worden door een terugkeer bergafwaarts naar het niveau dat we de laatste 30 jaar hebben gezien? We zijn niet voldoende voorbereid om een definitief antwoord op die vraag te geven. Wij zien het zo: de jury is er nog niet uit. Een deel van het antwoord zal afhangen van de antwoorden op een aantal andere vragen. Vraag nummer één: Hoe snel zullen we een doorbraak zien in de productie van ethanol uit cellulose die grote hoeveelheden maïs als belangrijkste grondstof voor ethanol zal vervangen? De tweede vraag: Zal de prijs van ruwe olie op hetzelfde peil blijven of in de nabije toekomst stijgen, of zal ze dalen? De derde vraag: In welke mate zullen boeren in landen als Brazilië, Argentinië en de voormalige Sovjet Unie reageren op de huidige hoge prijzen? De vierde vraag: Zullen ontwikkelingslanden als China er voor kiezen om hun groeiende middenklasse te voeden met ingevoerd veevoer of zullen ze er voor kiezen die zelf te produceren? De vijfde vraag: Vormen de huidige met aan het weer gerelateerde opbrengstproblemen zoals we die dit jaar hebben gezien het beeld dat de komende pakweg 20 jaar normaal zal zijn? Wij willen de antwoorden op deze vragen zien voordat we zover zijn dat we kunnen

stellen dat we een nieuw plateau van akkerbouwprijzen bereikt hebben.

Blijvend hogere prijzen?

De Europese Commissie en in haar voetspoor Minister Verburg gaan er bij hun standpunten over wijzigingen in het landbouwbeleid vanuit, dat de prijzen voor landbouwproducten blijvend hoger zullen zijn dan in de afgelopen periode. De prijsbeschermende instrumenten als interventie en melkquotering kunnen dus wel verdwijnen. De NAV typeert dat als het weggooien van de paraplu tijdens een periode van mooi weer. Onverantwoord omdat een weersvoorspelling op langere termijn per definitie onzeker is. Dezelfde kwestie speelt in het belangrijke akkerbouwland de VS ook. Ter illustratie hierbij een verkorte versie van een van de wekelijkse columns van Daryll Ray (www.agpolicy.org). De NAV volgt al jaren met belangstelling de analyses van de aan de Universiteit van Tennessee verbonden landbouweconoom. NAV

Kostendekkende prijzen essentieel

Jelte Wiersma boert in maatschap met zijn vader op de klei in Pieterzijl in Groningen, met zo'n 60% graan in het bouwplan. Hij vertelt: 'In de periode dat de graanprijs steeds verder daalde is mijn vader van 1 op 4 aardappelen, naar 1 op 3 gegaan. We zijn zelf meer onderhoud gaan doen en hebben

investeringen uitgesteld. Zo hebben we het kunnen redden. We merken nu dat de bodemvruchtbaarheid terug is gelopen en de opbrengsten van hakvruchten dalen. Om de kostprijs in de hand te houden is het belangrijk hoge opbrengsten te halen. Bij kostendekkende graanprijzen, zoals nu, overwegen we daarom terug te gaan naar 1 op 4 aardappelen. De bodemvruchtbaarheid moet daardoor verbeteren en je beperkt arbeidskosten. De grondlasten worden een steeds grotere factor in de kostprijs. Dit is een zorg voor mensen die net voor een bedrijfsovername zitten. Vooral voor deze jonge boeren zijn kostendekkende prijzen essentieel.'

NAV

Recht om lokaal voedsel te eten

Joop de Heer uit Winkel, Noord Holland vindt voedselsoevereiniteit voor iedereen belangrijk. Hij zegt: 'Bescherming tegen importen van voedsel onder de kostprijs van je eigen productie is nodig. In arme landen trekken de boeren naar de stad als er niks te verdienen valt, de productie valt weg en er is nog meer honger en armoe. Wij moeten onze producten daar niet dumpen en wij moeten onszelf ook kunnen beschermen. Import van granen moet stoppen, zolang we zelfvoorzienend zijn. Bij een kostendekkende graanprijs, doet de markt zijn werk en komen andere prijzen ook op een hoger niveau. Iedereen moet

het recht hebben om lokaal geproduceerd voedsel te kunnen eten. Bij wereldwijde concurrentie met voedsel, komt de macht bij een paar grote bedrijven te liggen. De consument heeft geen keuze en boeren worden tegen elkaar uitgespeeld. Hier wordt voor de granen dit jaar eindelijk een keer de kostprijs betaald, maar de aardappelen en bieten brengen de kostprijs niet op.

NAV

Strijden voor behoud productieregulering

Niet alleen de akkerbouw hikt aan tegen het morrelen aan de marktbescherming. NMV-bestuurslid Hans Geurts uit het Limburgse Veulen strijdt met de NMV en andere leden van de European Milk Board voor behoud van de melkquotering. 'Afschaffen is niet in het belang van melkveehouders. De geschiedenis heeft laten zien dat geen regulering niet in het belang van veehouders is. Zonder regulering heb je lange perioden met lage prijzen en korte perioden met hoge prijzen. We willen niet alleen de aanbodbeheersing behouden, maar het systeem ook verbeteren en flexibeler maken door vraag en aanbod continu op elkaar af te stemmen. Op beurzen blijkt steeds dat de

meerderheid van de melkveehouders in Nederland de quotering wil behouden, maar Fischler-Boel, minister Verburg, de LTO en de media willen veehouders doen geloven dat afschaffen onontkoombaar is. LTO gaat zelfs zover dat ze in Duitsland gaat lobbyen om de Duitse zusterorganisatie over te halen, voor afschaffing van de quotering te zijn. Ze praten net zolang op boeren in dat ze het gaan geloven. Het is niet onontkoombaar, het gaat over een keuze die nog gemaakt moet worden in Europa. Wij merken dat in Europa veel organisaties de quotering willen behouden. De organisaties uit de 13 landen die bij de EMB zijn aangesloten met 80.000 melkveehouders zijn voor, het

Europees platform met veel maatschappelijke organisaties is voor en een groot deel van de boerenorganisatie Copa is voor. Uit de voorlopige zuivelvisie van Copa kun je niet anders dan concluderen: behoud van de regulering. Ik zie dat de minister en de Eurocommissaris een blind vertrouwen hebben in de markt. Ik zie ook dat veel veehouders nu al inspelen op de vrije markt. Dat loopt niet goed af. Op 13 februari houden we in Brussel een grote conferentie waar 2.000 veehouders aan deelnemen. Daar laten we een stevig geluid horen tegen de Brusselse voorstellen en voor het behoud van de marktregulering ook na 2015.'

NAV

Landbouwbeleid moet duurzamer en slimmer

Het streven naar voedselsoevereiniteit is een groeiende beweging in de wereld.

De tussentijdse bijstelling van het EU-landbouwbeleid, de zogenaamde 'Health Check', vindt plaats in een periode van mooi weer op de landbouwmarkten. Het klimaat lijkt gunstig voor het nog verder ontmantelen van het landbouwbeleid. Maar is dat wel in het belang van akkerbouwers?

Ontmantelen van het landbouwbeleid? Dat blijkt uit de voorstellen om prijsbeschermende instrumenten als de interventie buiten werking te stellen. Er is daarmee geen sprake van bijstelling, maar het gaat nu om de toekomst van het landbouwbeleid als zodanig. De situatie van nu illustreert hoe instabiel de landbouwmarkten per definitie zijn. De ontwikkeling van de landbouw en daarmee de positie van de mensen die er in werken, is juist gebaat bij stabiliteit. En dat vraagt om ordening van de markt, om landbouwbeleid dus. De akkerbouw heeft daarbij geweldige kansen. De bijdrage aan de energievoorziening kan veel slimmer en plantaardig eiwit biedt veel mogelijkheden. De NAV was en blijft pleitbezorger voor een beter landbouwbeleid: kostendekkende prijzen, geen overschotten, inkomens uit de markt en geen inkomstenstoeslagen.

WERELDHANDEL IN GOEDE BANEN

De NAV is aanhanger van de wereldwijde beweging die pleit voor het recht op voedselsoevereiniteit. Landen of groepen

van landen (zoals de EU) mogen de productie voor de eigen basisvoedselvoorziening beschermen tegen importen van buitenaf. Vervolgens is dan 'managed trade', gereguleerde wereldhandel, het middel om de handel in de wereld 'netjes' te laten verlopen. Afspraken over importen en exportquota vormen de basis. Managen houdt in het bijstellen van de quota om het aanbod af te stemmen op de vraag en de prijs binnen een gewenste band te houden. De armste landen krijgen voorrang bij de toewijzing van quota. Doordat quota onderling verhandelbaar zijn, ontstaat geen verstarring. Dat laatste geeft de EU de kans haar landbouwbeleid te 'rebalancen'. In de vorige GATT-ronde is die EU-wens om meer olie- en eiwithoudende zaden te telen gesneuveld. Daarom heeft de EU (in normale jaren) nu een fors graanoverschot terwijl ze tegelijk maar een kwart van haar plantaardig eiwit produceert.

MEER EVENWICHT

Door het ruilen van quota kan de EU haar landbouw meer in evenwicht brengen: minder graan en meer olie- en eiwithoudende gewassen. Omdat de export- en importhoeveelheden vastliggen, heeft de EU weer de ruimte om haar eigen markt- en prijsbeleid te voeren: een beleid met faire prijzen en dat beantwoordt aan maatschappelijke wensen. Dat beleid is gebaseerd op een interventie- of bodemprijs die kostendekkend is voor de efficiënt producerende gebieden. Gebieden met

natuurlijke handicaps krijgen een toeslag in de geest van de huidige. Het aanhouden van een interventieprijs houdt onvermijdelijk in dat de EU aan verantwoord voorraadbeheer doet. Onder de gegeven omstandigheden zal namelijk de productiecapaciteit van de EU-landbouw groter zijn dan de behoefte aan food en feed. Een mogelijk sturingsinstrument is dan vervolgens de verplichte braak. Dat was een impopulair instrument. Maar nu komt het geweldig van pas bij het streven naar een duurzamere energievoorziening. De bestaande landbouwgewassen zijn niet efficiënt genoeg. Energiegewassen op braakland telen is een slimme manier om de doelen van landbouw- en energiebeleid te combineren. Hetzelfde effect kan door een prijsbeleid voor energie uit biomassa bereikt worden. De hoogte van de prijs regelt dan het areaal energiegewassen.

MAATSCHAPPELIJKE WENSEN

Het toeslagenstelsel wordt nu omgevormd onder het mom van het meer tegemoet komen aan maatschappelijke wensen. Dat is niet zuiver. De rol van toeslagen voor het inkomen in de landbouw raakt zo verborgen. Het is zuiverder de maatschappelijke wensen in algemeen beleid om te zetten. Voor zover die kostprijsverhogend zijn, wordt dat verrekend in de interventieprijs. Gaat het om aparte diensten voor natuur, landschap of waterbeheer dan moet daar een kostendekkende vergoeding tegenover staan.

NAV